

ОТНОСНО ОБЕКТИТЕ НА ПАРЛАМЕНТАРЕН КОНТРОЛ

Аделина Вълкова

ON THE OBJECTS OF PARLIAMENTARY CONTROL

Adelina Valkova

Abstract: The article examines the legal framework of one of the main powers of the National Assembly, provided for in Art. 62 of the Constitution of the Republic of Bulgaria – the implementation of parliamentary control. The paper also analyzes its various manifestations, their nature, and the objects they are directed to. In addition, it elaborates on the need for more transparency in the implementation of the nationwide representative institution's control function.

Keywords: controlling powers of the National Assembly; forms of parliamentary control; objects of parliamentary control.

Конституцията от 1991 г. провъзгласява България за „република с парламентарно управление“, тоест за конституционна демокрация, която почива на принципа за гъвкаво разделение на властите¹. Създава се система от висши държавни органи, изградена така, че да не се допусне концентрацията на публична власт и евентуалната злоупотреба с нея.² Конституционният съд е константен в разбирането си, че терминът „разделение на властите“ не следва да се абсолютизира. Според него с Основния закон се създават гаранции за независимост на органите, поставени на върха на съответното проявление на иначе единната, произтичаща от суверена власт, но въпреки това те следва непрекъснато да си сътрудни-

чат и да си взаимодействат при нейното осъществяване.³ Това означава, че всеки един от тях разполага с конституционно установени механизми, посредством които да възпира и балансира останалите висши органи, без да ги подчинява, като по този начин се гарантира нормалното и ефективно функциониране на върховната държавна власт.

Централно място в парламентарната система заемат взаимоотношенията между законодателна и изпълнителна власт в лицето на техните титуляри, както и разбирането, че след като Народното събрание представлява народа и е единствено компетентно да твори законите в страната, то следва да упражнява парламентарен контрол, установен в чл. 62 от

¹ Конституция на Република България, обн. ДВ. бр. 56 от 13 Юли 1991г. изм. и доп.

² РКС № 10 от 28 Септември 2021 г. по к. д. № 8 от 2021 г. обн. ДВ. бр. 83 от 5 Октомври 2021 г.

³ Съгласно РКС № 6 от 22 Април 1993 г. по к. д. № 4 от 1993 г. Обн. ДВ. бр. 36 от 30 Април 1993 г.: „Правното и политическото съдържание на термина „разделение на властите“ се състои в това, че държавната власт има три основни сфери на проявление, възложени на три основни системи от органи, които са относително независими един от друг и функционират в определена взаимна връзка. Става дума за трите основни функции на държавната власт, т.е. разграничаване компетентността между трите групи органи, а не някакво тривластие, изключено в управлението на съвременната държава.“

Конституцията като едно от най-важните правомощия на националната легислатура.⁴

1. Понятието парламентарен контрол

За целта на настоящата статия понятието „парламентарен контрол“ ще бъде разглеждано в два аспекта, в зависимост от обектите, към които е насочен. То може да бъде разбираемо както в тесен, така и в широк смисъл.

На първо място, под парламентарен контрол в тесен смисъл се разбира контролът, осъществяван от Народното събрание и неговите помощни органи – парламентарните комисии по отношение на дейността на висшите органи на изпълнителната власт, а именно Министерски съвет, министър-председател, заместник министър-председателите и отделните министри. При реализиране на своите конституционни правомощия парламентарното мнозинство формира правителство, което се ангажира да реализира неговата политика. То остава на власт докато се ползва с доверието на избралото го мнозинство. Именно поради това, по своята същност парламентарният контрол представлява начин за проверка, доколко дейността на изпълнителната власт се осъществява в рамките, определени от общонационалната представителна институция и в изпълнение на законите на Република България, както и доколко Министерският съвет и отделните министри се ползват с доверието на Народното събрание.⁵

Освен това, когато се говори за „парламентарен контрол в широк смисъл“ се разбират определени в Основния закон правомощия, които предполагат текущо и/или последващо информиране за дейността на органите на съдебната власт, както и на органите, които Народното събрание изцяло или частично избира. Същите нямат за цел предсрочното прекратяване на мандата на съответния орган, а представляват форма на парламентарно на-

блюдение върху тяхната дейност. По отношение на последните се приема, че след като Народното събрание участва в тяхното конституиране, то следва, че то може да осъществява контрол по отношение на изпълняваната от тях дейност. В устройствените закони на тези органи изрично е предвидено задължение, същите ежегодно да отчитат дейността си пред Народното събрание чрез внасяне на доклади, свързани с техните правомощия, които подлежат на обсъждане от страна на общонационалната представителна институция⁶. Едновременно с това, за парламента възниква конституционно установено задължение да изслуша и приеме респ. мотивирано да отхвърли внесен доклад. Правното основание за това се съдържа в чл. 84, т. 17 от Основния закон.

Без значение, обаче, в кой смисъл контролната функция на Народното събрание се разглежда, тя винаги обхваща разнородни, предвидени в Конституцията и детайлно регламентирани в Правилника за организацията и дейността на Народното събрание парламентарни правомощия.⁷ Някои от тях имат преди всичко информационен характер, докато други имат за цел реализиране на политическата отговорност на правителството.

2. Форми на парламентарен контрол, осъществявани спрямо органите на изпълнителната власт

2.1. Актуални въпроси, питання и интерпелации (чл. 90, ал. 1 и 2 от Конституцията)

И трите форми на парламентарен контрол се характеризират с техния по-скоро информативен характер. Целта им е да се изясни отношението на членовете на правителството към даден проблем от цялостното управление или от управлението в определен ресор и поради това имат за свой обект министър-пред-

⁴ Така Друмева, Е. Конституционно право. Пето допълнено и преработено издание, С., Сиела, 2018, с. 402.

⁵ Киселова, Н. Конституционни функции на Народното събрание, De Jure, 2017, № 2, с. 152–160.

⁶ Такова задължение е предвидено в следните разпоредби: чл. 22 от Закон за омбудсмана; чл. 64, ал. 1 от Закон за Сметната палата; чл. 20, т. 4 от Закона за енергетиката; чл. 14, ал. 1 от Закон за защита на конкуренцията; чл. 18 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество; чл. 40, ал. 5 от Закона за защита от дискриминацията, чл. 2, ал. 4 от Закона за комисията за финансов надзор и др.

⁷ Правилник за организацията и дейността на Народното събрание, обн. ДВ. бр. 90 от 11 Ноември 2022 г.

седателя, заместник министър-председателите или отделните министри. Не се свързани с каквато и да е форма на политическа санкция или реализиране на политическа отговорност на лицата, към които са насочени. Разликата между формите, предвидени в чл. 90, ал. 1 от Конституцията и детайлно регламентирани в Глава IX, раздел I от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание, се корени в това, че докато въпросите следва да имат актуален и текущ характер, като се отнасят до теми, представляващи обществен интерес, питанията са свързани с основни страни от дейността на Министерски съвет или на отделни министри, вкл. и от дейността на ръководената от тях администрация⁸. Разлика съществува и в обема на търсената информация. С актуалните въпроси се търси поначало кратка и сбита информация по дадена тема, поради което и отговорът следва да бъде даден в кратък срок – 72 часа. Що се отнася до питането, в което по начало търсената информация е по-подробна, чл. 95 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание предвижда съответно и по-дълъг срок за отговор – 14 дни от регистрирането му. Най-съществената разлика е, че по предложение на една пета от народните представители по конкретно питане може да бъде проведена интерпелация или още – разискване по конкретно приключило питане.

Интерпелацията, като форма на парламентарен контрол, установена в чл. 90, ал. 2 от Конституцията представлява засилена форма на питането, при която същото се отклонява от обичайните си граници и се превръща в разискване, което приключва с приемане на решение, отразяващо отношението на Народното събрание по разисквания въпрос. Този акт на парламента обикновено съдържа отношението на мнозинството към отделен министър и неговата дейност, като по този начин може да се стигне до неговото порица-

ние. Макар да не влече след себе си директен негативен ефект спрямо субектите, обект на контрол и реализиране на тяхната политическа отговорност, възможно е едно негативно по своя характер решение да стане повод за провеждане на процедура за вот на недоверие, при спазване на предвидените за това изисквания или пък да се открие път за косвен блям на конкретен министър.⁹

2.2. *Вот на недоверие (чл. 89 от Конституцията)*

Вотът на недоверие е класическа форма на парламентарен контрол, при която може да се стигне до реализиране на политическата отговорност на органа, поставен начело на изпълнителната власт. Процедурата за гласуване на вот на недоверие, чиято рамка се определя в чл. 89 от Конституцията, е регулирана подробно в Глава IX, раздел II от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание. Обект на тази форма на парламентарен контрол може да бъде както Министерски съвет, като колективен орган на изпълнителната власт с обща компетентност, така и министър-председателя, на когото е възложено да ръководи и координира общата политика на правителството. Конституцията не предвижда възможност отделен министър да бъде обект на вота на недоверие и по такъв начин да се стигне до прекратяване на неговите пълномощия.

Отговор на въпроса на какви основания може да се иска откриване на процедурата за гласуване на вот на недоверие дава тълкувателната практика на конституционната юрисдикция, съгласно която основанията са същите като тези за гласуване на вот на доверие, посочени в чл. 112 от Конституцията, а именно – по цялостната политика, по програмата или по конкретен повод.¹⁰

В случай, че са спазени условията, съдържащи се в Основния закон, се счита че воятът на недоверие е успешен. Без значение дали

⁸ **Киселова, Н.** Парламентарен контрол, Парадигма, София, 2021, с. 440.

⁹ **Стойчев, Ст.** Конституционно право, Пето допълнено издание, Сиела, 2002, с. 428. Според друго становище в случай, че е налице негативно отношение на мнозинство към конкретен министър, изразено в приетото решение, с което приключва интерпелацията, е възможно да се стигне до фигурата на т.н. косвен блям на съответния министър, при което да се осъществи рокада в състава на Министерски съвет по реда на чл. 84, т. 6 от Конституцията. Виж повече **Друмева, Е.** Конституционно право, Пето допълнено и преработено издание, Сиела, 2018, с. 406–407.

¹⁰ РКС № 13 от 22 Октомври 1992 г. по к. д. № 27 ОТ 1992 г., Обн. ДВ. бр.87 от 27 Октомври 1992.

е насочен към Министерски съвет като цяло или към министър-председателя, последният е конституционно задължен да подаде оставка пред Народното събрание. Тази оставка не се подлага на гласуване, защото не представлява свободно волеизявление, което е резултат на собствена преценка на министър-председателя, а е последица от гласуваното недоверие. По този начин се затвърждава парламентарната основа, служеща за създаване и съществуване на Министерски съвет- правителството се конституира и работи само доколкото се ползва с подкрепата на народните представители¹¹.

Ако обаче вотът на недоверие е неуспешен, ново предложение за гласуване на недоверие на същото основание може да бъде внесено в Народното събрание едва след изтичане на шест месеца от отхвърляне на предишното, без значение дали то е било спрямо правителството като цяло или спрямо министър-председателя, както и дали второто предложение изхожда от същата или друга група народни представители.¹² По същия начин се процедира и в хипотеза, че е отхвърлен вот на недоверие относно цялостната политика на правителството, а последвалото предложение се отнася до конкретен повод. Изключение прави, съгласно практиката на Конституционния съд, нарушението на Конституцията, което представлява ново основание за гласуване на недоверие на Министерския съвет по смисъла на чл. 89, ал. 3 от Основния закон¹³.

Като основна форма на парламентарен контрол, вотът на недоверие е насочен към висшите държавни органи, поставени на върха на изпълнителната власт. Представлява конституционно установен механизъм, обикновено използван от опозицията, посредством който, при определени условия, се стига до предсрочното прекратяване на пълномощията на едно правителство, което в резултат от цялостна политика или конкретна дейност в определена сфера от изпълнителната дейност е загубило доверието на парламентарното

мнозинство. Чрез тази процедура се открива пътят към формиране на нов кабинет, който да направи нов опит да следва посоката на утвърдената от парламента политика, ползвайки се с парламентарно доверие.

2.3. Контрол, осъществяван от парламентарните комисии

Контролните правомощия Народното събрание се осъществяват и от органи, които, на основание чл. 79 от Конституцията, то избира от своя състав- постоянни и временни (ad hoc) комисии. От формулировката на чл. 79, ал. 2 от Конституцията може да се направи обосновано заключение, че контролът, осъществяван от комисиите, не е тяхно самостоятелно правомощие, а има спомагателен характер. Те са само проводници на една парламентарна дейност, субект на която остава Народното събрание¹⁴. За разлика от широкия и всеобхватен политически контрол, осъществяван от парламента чрез неговия пленум, тази форма на контрол е ограничена и има специфични последици, тъй като чрез нея не може да се стигне до бламиране на контролираните субекти. Основната ѝ цел е, комисиите да окажат съдействие на парламента да получи възможно най-всеобхватна информация за дейността на правителството, свързана с осъществяването на вътрешната и външната политика на страната и да формира неговото отношение към изпълнителната власт¹⁵.

Така например, разпоредбата на чл. 29 от Правилникът за организацията и дейността на Народното събрание предвижда възможност постоянните комисии, на своите заседания, да изслушват членовете от кабинета. Членовете на съответната комисия имат правото да задават актуални устни въпроси, на които министрите са длъжни да отговорят. Тези въпроси трябва да се отнасят до конкретни политики и не могат да съдържат искания за предоставяне на подробни числови данни.

Предвижда се задължение за държавните органи, длъжностните лица и гражданите, когато са поканени, да се явят пред комисии-

¹¹ РКС № 4 от 21 Юни 1994 г. по к. д. № 8 от 1994 г., Обн. ДВ. бр. 56 от 12 Юли 1994 г.

¹² Друмева, Е. Конституционно право. Пето допълнено и преработено издание, С., Сиела, 2018, с. 491

¹³ РКС № 13 от 22 Октомври 1992 г. по к. д. № 27 ОТ 1992 г., Обн. ДВ. бр.87 от 27 Октомври 1992.

¹⁴ Киселова, Н. Конституционни функции на Народното събрание, De Jure, 2017, № 2, с. 152–160.

¹⁵ Стойчев, Ст. Конституционно право. С.: Сиела, 2002, с. 383.

ята и да представят исканите от тях сведения, документи и становища, необходими за дейността на комисията. Тези разпоредби не противоречат на принципа за разделение на властите, тъй като от техния обхват са изключени президентът, вицепрезидентът, конституционните съдии и всички магистрати.¹⁶

Постоянните комисии, освен това, подпомагат пленума при обсъждане и приемане на годишните доклади на органите, в чието конституиране Народното събрание участва, съгласно разпоредбите на чл. 87 от Правилника за организацията и дейността на Народно събрание.

С контролни правомощия разполагат и временните парламентарни комисии. Тяхната дейност е насочена поначало към конкретни аспекти на осъществяваната вътрешна и външна политика, което е конституционна функция на правителството, с цел да ангажира неговата колективна или индивидуална политическа отговорност. Тъкмо тази цел - да се обсъдят конкретни аспекти на управлението, е определяща за квалификацията на дейността на временните комисии като форма на парламентарен контрол. Поради твърде краткото си съществуване те не могат да излязат извън пределите на възложените им задачи, нито да изземат функциите на общонационалната представителна институция.¹⁷ Те се формират по конкретен повод, за проучване на отделни въпроси и за провеждането на анкети. Следва да се спомене константната практика на Конституционния съд, според която задачата, която се поставя на една или друга временна парламентарна комисия, не може да надхвърля и да излиза извън обхвата на предоставените от Конституцията правомощия на Народното събрание. Ако под претекст, че е необходима прозрачност в дейността на даден висш държавен орган, друг висш държавен орган по пътя на разширителното тълкуване на конституционните разпоредби си присвои непосочени изрично в Конституцията правомощия и ги внедри в установената конституционна рамка,

ще наруши принципа на разделения на властите, предвиден в чл. 8 от Конституцията.¹⁸

3. Парламентарен контрол спрямо органите на съдебна власт

3.1. Правомощия по чл. 84, т. 16 от Конституцията

Макар централно място в парламентарната форма на управление да заемат взаимоотношенията между законодателна и изпълнителна власт, за да се гарантира балансът при осъществяване на държавната власт, с последните две ревизии на Конституцията от 2007 г. и 2015 г. контролните правомощия на Народното събрание, се разширяват и по отношение на органите на съдебната власт.¹⁹ В чл. 84 от Конституцията се предвижда нова т. 16, която дава възможност законодателният орган да изслушва и приема годишните доклади на Върховния касационен съд, на Върховния административен съд и на главния прокурор, внесени от Висшия съдебен съвет, за прилагането на закона и за дейността на съдилищата, прокуратурата и разследващите органи. Освен това, Народното събрание може да изслушва и приема и други доклади - на главния прокурор за дейността на прокуратурата по прилагането на закона, противодействието на престъпността и реализирането на наказателната политика.

Обхватът на това правомощие е изяснен от Конституционния съд в Решение № 6/2017 г.²⁰ Конституционната юрисдикция приема, че годишните доклади на Върховния касационен съд, на Върховния административен съд и на главния прокурор, внесени от Висшия съдебен съвет съгласно чл. 84, т. 16, изречение първо от Конституцията, съдържат обобщени данни, обобщена аналитична информация за работата на съответните органи за определен календарен период. Те представляват самостоятелен елемент от гаранциите за публичност и отчетност на цялостната дейност на съдилищата, прокуратурата и разследващите органи. Що се отнася до обемът на израза „други доклади на главния прокурор“ по смисъла на чл.

¹⁶ РКС № 5 от 17 май 1995 по к.д № 3 от 1995, обн. ДВ бр. 62 от 11 юли 1995

¹⁷ Близнашки, Г. Парламентарно право. С.: УИ „Св. Кл. Охридски“, 2015, с. 276

¹⁸ Вж. Цит. РКС № 6 от 11 април 2012 г. Обн. ДВ. бр. 31 от 20 Април 2012

¹⁹ Закон за изменение на Конституцията на Република България, обн. ДВ. бр.12 от 6 Февруари 2007г. и Закон за изменение на Конституцията на Република България, обн. ДВ. бр.100 от 18 Декември 2015г.

²⁰ РКС № 6 от 6 Юни 2017 г. по к. д. № 15 ОТ 2016 г., Обн. ДВ. бр.48 от 16 Юни 2017 г.

84, т. 16, изречение второ от Конституцията, в него се включват различни обобщени и аналитични доклади относно осъществяваната дейност на прокуратурата по прилагането на закона, противодействието на престъпността и реализирането на наказателната политика. Съдът приема, че тези доклади са различни по време и/или съдържание от годишните доклади по чл. 84, т. 16, изречение първо от Конституцията и са предназначени да съдействат за упражняване на конституционните правомощия на Народното събрание. Важно е да се акцентира върху факта, че Народното събрание не може да изисква от главния прокурор доклад относно дейността на прокуратурата по конкретно наказателно производство.

Както беше вече споменато, парламентарните комисии подпомагат пленума на Народното събрание при осъществяването на конституционно установените му контролни правомощия. В чл. 26 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание се предвижда възможността през определен период от време в Комисията по правни въпроси да се провежда обсъждане с участието на главния прокурор във връзка с прилагането на закона и дейността на прокуратурата и разследващите органи.²¹

Главният прокурор на Република България атакува тази разпоредба като противоконституционна и противоречаща на чл. 8 от Основния закон. Като аргумент за това посочва Решение на Конституционния съд № 5 от 1995 г. по к. д. № 3 от 1995 г.²² Конституционната юрисдикция приема, обаче, че разпоредбата не влиза в противоречие с функционалната

независимост на прокурорите и разследващите органи, а създава необходимата нормативна среда за ефективно взаимодействие между органите на съдебната и на законодателната власт въз основа на наблюдение и анализ на различни страни от дейността на прокуратурата, имащи отношение към борбата с престъпността, с цел усъвършенстване на законодателството при зачитане на принципа на разделение на властите. Получаваната в хода на обсъжданията в съответната парламентарна комисия информация е предназначена да послужи като основа за упражняване на конституционните правомощия на Народното събрание по създаването на закони, отразяващи водещите решения в държавната политика за противодействие на престъпността.²³

Считам че разпоредбата на чл. 84, т. 16 от Конституцията и тази на чл. 26 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание гарантират конституционнообразното управление на страната посредством получаването на по-задълбочена информация относно прилагането на закона, противодействието на престъпността и реализирането на наказателната политика. Всичко това е необходимо, с оглед предприемането на законодателни промени, които да гарантират върховенството на закона и да върнат доверието на гражданите към съдебната система.

Важно е, разбира се, да бъдат спазвани ограниченията, които Основният закон и практиката на Конституционния съд очертават, за да не се стигне до нарушаване на установения между властите баланс. Това означава, че ако по време на разискванията се поста-

²¹ Съгласно чл. 26 от ПОДНС: „Най-малко веднъж на всеки три месеца в Комисията по правни въпроси се провежда обсъждане с участието на главния прокурор във връзка с прилагането на закона и дейността на прокуратурата и разследващите органи, включително законодателни промени, ресурсна осигуреност, затруднения, свързани с осъществяване функциите на тези органи, резултати в борбата с престъпността, в т.ч. корупция, взаимодействие с разследващите органи. Обсъждане във връзка с прилагането на закона и дейността на поверените им институции се провежда и по инициатива на председателя на Върховния касационен съд, председателя на Върховния административен съд или главния прокурор. За резултатите от обсъжданията комисията изготвя доклад, който се предоставя на народните представители.“

²² В това Решение КС приема, че съгласно принципа за разделение на властите, предвиден в чл. 8 от Конституцията, от кръга на лицата, по отношение на който Народното събрание или съответната комисия могат да задължават длъжностно лице да се яви и да отговаря на поставени въпроси, следва да отпаднат президентът на Републиката, вицепрезидентът, конституционните съдии, както и всички магистрати.

²³ Така РКС № 6 от 12 юли 2022 г. по к. д. № 6 от 2022 г., обн. ДВ. бр. 57 от 22 юли 2022 г.

вят въпроси, които излизат извън заложените рамки, обектите на тази форма на парламентарен контрол не са задължени да предоставят търсената информация.

4. Контролни правомощия спрямо други органи

4.1. Правомощия по чл. 84, т. 17 от Конституцията

С четвъртата поправка на Конституцията от 2007 г., чл. 84 от Конституцията разширява своя обхват, като се създава нова т. 17, предвиждаща ново правомощие на Народното събрание, свързано с осъществяването на специфична форма на контрол. Негов обект са органите, било то еднолични или колективни, които изцяло или частично се избират от него.²⁴ Конституционната разпоредба е детайлно регламентирана в чл. 87 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание.

Докладите, внесени от тези органи, следва да съдържат отчет за дейността на съответния орган по прилагането на закона през конкретния едногодишен период, предизвикателствата, които среща, както и изпълнени ли са препоръките, дадени от Народното събрание при обсъждането на предходния доклад или тези, дадени от Сметната палата. В някои от устройствените закони са посочени специфични елементи, които трябва да бъдат включени в доклада.²⁵

Предвижда се възможност органите да внасят и доклади по отделни въпроси от дейността им по предложение на парламентарна група, на съответната постоянна комисия или на една десета от народните представители. В този случай обхватът на изискания доклад се определя от Народното събрание – кои са въпросите, които следва да бъдат обхванати от него, периода, за който ще се отнася, както и в какъв срок същият следва да бъде представен.²⁶

Следва да се посочи, че правомощието на Народното събрание, предвидено в чл. 84, т. 17 от Конституцията представлява специфична форма на контрол с особен обект – органите, в избирането на персоналният състав на които то участва, упражнявайки своите конститутивни правомощия. Но дори и парламентът да откаже да приеме внесената годишен доклад, това не води до негативни последици за съответния орган. При осъществяване на тази форма на контрол не се стига до предсрочно прекратяване на правомощията му. Мандатът, както и основанията за предсрочното му прекратяване, са закрепени на законово ниво, в съответните устройствени закони, като отказът не е сред тях. Действително, това би било израз на негативна политическа оценка по отношение на дейността на органа, за възможността му да се справи с вменените му конкретни правомощия. Такъв вид негативна оценка би могла да доведе до подаване на оставка, но тя би била резултат единствено на преценка на самия колегиален или едноличен орган. Тоест, чрез осъществяване на това правомощие не може да се стигне до косвен вот на недоверие спрямо конкретния обект на парламентарен контрол.

От обхвата на това правомощие на Народното събрание са изключени определени органи, като например Конституционният съд – юрисдикцията, осъществяваща концентриран контрол за конституционност, съобразно действащата Конституция. Той представлява висш държавен орган, стоящ извън класическото разделение на властите, поради което не може нито организационно, нито функционално да бъде съотнесен към която и да е от тях и е равнопоставен спрямо техните титуляри.²⁷ Поради обстоятелството, че неговата основна функция е да защитава Основния закон и да гарантира неговото върховенство, е немислимо дейността му да бъде обект

²⁴ Чл. 84, т. 17 от Конституцията постановява, че Народното събрание изслушва и приема доклади за дейността на органи, които изцяло или частично се избират от него, когато това е предвидено в закон.

²⁵ Така например чл. 22, ал. 2 от Закона за омбудсмана предвижда, че в ежегодния доклад, предоставян от омбудсмана на Република България, следва да се съдържат и данни относно постъпилите жалби и сигнали, по които проверките са приключили, анализ на степента на зачитане на правата на човека и основните свободи и доколко действащото законодателство в тази сфера е ефективно.

²⁶ Вж. чл. 89 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание

²⁷ РКС № 18 от 16 Декември 1993 г. по к. д. № 19 от 1993 г., обн. ДВ. бр. 1 от 4 Януари 1994 г.

на правомощието, предвидено в чл. 84, т. 17 от Конституцията.

От изложеното по-горе следва, че предвиденото в чл. 84, т. 17 от Конституцията на Република България обсъждане от страна на общонационалната представителна институцията на годишните доклади за дейността на органите, в чието конституиране парламентът взема участие, следва да се определи като конституционно допустима форма за постигане на публичност, прозрачност и информираност относно дейността на попадащите в неговия обхват органи²⁸. Представлява форма на текущ контрол, при който Народното събрание получава и анализира необходимата информация относно дейността на обектите, спрямо които е насочен, като при необходимост може да приема нужните законодателни решения²⁹.

5. Заключение

Правомощието на Народното събрание да осъществява контрол, било то чрез своя пленум или чрез неговите помощни органи – постоянни и временни комисии, е едно от най-важните. Кръгът на обектите, към които е насочено е широк, като включва не само органите на централната изпълнителна власт – Министерски съвет, министър-председателя и отделните министри, но и органи, принадлежащи към съдебната власт, както и други държавни, органи, определени от Конституционния съд като „национални“³⁰. Неговото законосъобразно осъществяване представлява силен работещ механизъм за търсене на политическа отговорност на изпълнителната власт, чрез който да се активизира ролята на народните представители при решаването на важни въ-

проси от обществено значение, както и е основа за предприемане на необходимите законови инициативи и промени.

Следва да се посочи, че точното и ясно определяне на обектите на парламентарен контрол има за цел да се избегне неговото необосновано разширяване. Това е необходимо, за да не се стигне до неоправдана намеса от страна на законодателната власт, чрез която да бъде нарушен основният принцип, върху който се изгражда парламентарното управление – този на разделението на властите.

БИБЛИОГРАФИЯ/ REFERENCES

Близнашки, Г. Парламентарно право, С.: УИ „Св. Кл. Охридски“, 2015. // **Bliznashki, G.** Parlamentarno pravo, S.: Univ. izd. “Sv. Kliment Ohridski”, 2015.

Друмева, Е. Конституционно право, С.: Сиела, 2018. // **Drumeva, E.** Konstitutsionno pravo, S.: Siela, 2018.

Киров, Пл. Президентът в българския конституционен модел. С.: Сиби, 2004. // **Kirov, Pl.** Prezidentat v balgarskiya konstitutsionen model. S.: Sibi, 2004.

Киселова, Н. Конституционни функции на Народното събрание, De Jure 2017 № 2 // **Kiselova, N.** Konstitucionni funkicii na Narodnoto sabranie, De Jure 2017 № 2

Киселова, Н. Парламентарен контрол, Парадигма, София 2021 // **Kiselova, N.** Parlamentaren kontrol, Paradigma 2019

Стойчев, С. Конституционно право. София: Сиела, 2002. // **Stoychev, S.** Konstitutsionno pravo. Sofia: Siela, 2002.

²⁸ РКС № 6 от 12 юли 2022 г. По к. д. № 6 от 2022 г., Обн. ДВ. бр.57 от 22 юли 2022 г.

²⁹ **Киселова, Н.** Парламентарен контрол. София: Парадигма, 2020, с. 420–421.

³⁰ **Киселова, Н.** Парламентарен контрол. София: Парадигма, 2020, с. 420–421.